

Зміст шкільного навчання німецької (як й інших іноземних мов) у сучасній освіті спрямовуватиметься на залучення до навчального процесу наскрізної ідеї європейського виміру, на зростання значущості соціокультурних чинників під час навчання іноземної мови, на орієнтацією на загальні демократичні цінності та на розбудові української національної ідентичності завдяки вивченню іншої культури.

Отже, компаративістичний аспект методики викладання німецької, методологія порівняльної педагогіки, що ґрунтується і дослідженнях закордонних компаративістів, методологічні засади порівняльної педагогіки стають надзвичайно значущими при викладанні німецької мови.

Ключові слова: мовна та педагогічна компаративістика, шкільне викладання німецької мови.

Література

Інститут педагогіки НАПН України. (2022). *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу: Матеріали VI міжнародної наукової конференції*. Ін-т педагогіки НАПН України. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Comparative_2022.pdf

Сисоєва, С. (2018). Розвиток порівняльної професійної педагогіки в Україні: освітологічний контекст. *Освітологія*, 7, 49–57. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.4958>

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВІДПОВІДІ НА ВИКЛИКИ

Олена Литовченко, д.пед.н., ст.н.с.

Інститут проблем виховання НАПН України
м. Київ, Україна

Увоєнний час освіта зазнає втрат, водночас набуває нових сенсів і значущості.

Метою публікації є коротке представлення актуальних векторів у позашкільній освіті України як реакції на виклики воєнного часу.

Внаслідок війни росії проти України значними є виклики у гуманітарній сфері, зокрема в освіті. За даними UNICEF. Humanitarian Situation Report

№ 24 (2022) від початку ескалації війни 24 лютого 2022 року навчання близько 5,7 мільйона українських дітей було перервано, а 1,5 мільйона дітей стикнулися з проблемами психічного здоров'я. Частина дітей мають травматичний досвід, відчувають тривожність, потребують соціально-психологічної підтримки.

Освіта України має реагувати на ці виклики. Позашкільна освіта, що є невід'ємним складником української системи освіти, у цьому сенсі має значний потенціал, зважаючи на її специфіку: мобільність, варіативність, соціально-педагогічна спрямованість, орієнтація на інклюзивність та безбар'єрність тощо.

У воєнний час на позашкільну освіту покладаються не лише освітні функції та організація власне позашкільної діяльності. Значною стає її роль як інституту соціально-педагогічної, психосоціальної підтримки, надолуження освітніх втрат, створення умов для здобуття освіти на деокупованих територіях. В умовах реалізації реформи НУШ, організації профільного навчання у старшій школі – також актуалізається потенціал позашкільної освіти. Відповідно змінюється зміст освіти, удосконалюються її форми.

За результатами вивчення досвіду діяльності закладів позашкільної освіти в умовах воєнного стану можливо узагальнити такі ключові вектори як відповіді на виклики:

- Організація безпечного середовища (фізична, психологічна безпека, культура безпеки життєдіяльності, навички поводження у надзвичайній ситуації, компетентності самозахисту; знання із основ домедичної допомоги, мінної безпеки, орієнтування на місцевості тощо).
- Інклюзивність і безбар'єрність у позашкільній освіті (забезпечення реалізації прав дітей на позашкільну освіту незалежно від місця їхнього проживання, тимчасового перебування у воєнний час, соціального стану, освітніх труднощів тощо).
- Простір українських національних цінностей (реалізація значної кількості проєктів, програм та інших заходів, що мають на меті становлення української національної ідентичності, гуртують дітей та підлітків навколо українських цінностей).
- Зміст позашкільної освіти в умовах війни (програми і проєкти із кібербезпеки, медіаосвіти; формування оборонної свідомості, компетентностей, важливих в умовах воєнного стану; освіта впродовж життя; подолання екологічних наслідків війни і сталий розвиток; STEM освіта; програми, проєкти, заходи євроінтеграційної тематики тощо).

- Волонтерство, підтримка Сил оборони України (залучення дітей та підлітків до соціальних проєктів, флешмобів, акцій, марафонів тощо).
- Соціальне партнерство, зокрема із залученням підтримки міжнародних організацій.
- Надання психосоціальної підтримки учням, батькам; реалізація проєктів із психологічної реабілітації ветеранів, військових; проєкти підтримки дітей із сімей внутрішньопереміщених осіб тощо.
- Створення на базі закладів позашкільної освіти ресурсних центрів, освітніх хабів тощо.

Водночас, на зниження можливостей позашкільної освіти вирішувати важливі освітні і соціально-педагогічні завдання в умовах воєнного стану впливає перелік суттєвих чинників: скорочення мережі закладів позашкільної освіти, проблеми кадрового забезпечення, зменшення учнівського контингенту та інші.

Заклади позашкільної освіти зруйновано або пошкоджено внаслідок воєнних дій. За даними Інформаційно-аналітичного збірника МОН (2023), станом на 20 липня 2023 року зруйновано 23 заклади, пошкоджено 138; 5 закладів залишаються прихистком для внутрішньо переміщених осіб; частина закладів перебувають на тимчасово окупованих територіях (101 заклад) або призупинили провадження статутної діяльності (12 закладів у Донецькій області). За даними моніторингового дослідження Державної служби якості освіти, у 2021–2023 роках скорочення закладів позашкільної освіти пов'язане також із реорганізацією, ліквідацією закладів освіти у територіальних громадах у процесі децентралізації, що є неправомірним, порушує права українських дітей на здобуття позашкільної освіти.

Отже, в умовах російсько-української війни позашкільна освіта України реагує на соціальні запити, виклики воєнного часу, вдосконалюється у відповідності до національних та загальноєвропейських тенденцій.

Ключові слова: виклики воєнного часу, позашкільна освіта України, російсько-українська війна.

Література

Міністерство освіти і науки України. (2023). Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник МОН. <http://surl.li/yuaggis>

UNICEF. (2022). *Humanitarian Situation Report № 24*. <https://www.unicef.org/ukraine/documents/humanitarian-situation-report-december-2022>

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ГАЛУЗІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Олена Локшина, д.пед.н., проф.,

член-кореспондент НАПН України

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

28 лютого 2022 року Україна надіслала до ЄС заявку на членство; 17 червня 2022 року Європейська Комісія рекомендувала надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС; 23 червня 2022 року Європейська Рада надала Україні статус кандидата; 14 грудня 2023 року було відкрито переговори про вступ після виконання вимог.

З метою визначення цілей та завдань для гармонізації секторальних політик і законодавства у сферах освіти та науки з європейськими на шляху до підготовки переговорів та повноцінного членства України в ЄС у грудні 2023 року затверджено Дорожню карту європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року (Міністерство освіти і науки України, 2023). Виконання Дорожньої карти передбачає гармонізацію державних політик і законодавства України у сферах освіти і науки з правом (*acquis*) ЄС; співпрацю України з державами-членами ЄС у сферах освіти і науки; прийняття та використання учасниками освітнього процесу та науковцями цінностей ЄС. Зазначене *актуалізує* дослідження стратегічних орієнтирів розвитку освіти в ЄС. На цьому наголошується, зокрема, у дослідженнях українських компаративістів включно з дослідженнями автора цієї публікації (Глушко, 2023; Локшина, 2019, 2023; Локшина та ін., 2021; Топузов та ін., 2023; Lokshyna, 2018).

Констатовано, що чинним документом, що визначає зміст та орієнтири розвитку освіти в ЄС є Стратегічна рамка європейського співробітництва у галузі освіти і навчання на період 2021–2030 років на шляху до Європейського освітнього простору і за його межами (European Council, 2021). Освіта 2030 року у документі ґрунтується на ідеях освіти впродовж життя та освіти в усіх контекстах (*life-wide & lifelong education*).